

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

Tit. V. De Conditionibus appositis in Desponsatione &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

solum voluit ei dotem restitui, cum mulier illa caruerit culpa; non vero ægram illam adhuc sustentari debere tanquam veram uxorem, uti ibi notat Glossa. Vel dic cum eodem Barbosa, Matrimonium cum ægra illa fuisse duntaxat Ratum, atque in eo propter ægritudinem à Pontifice fuisse dispensatum. In posteriori casu idem dici potest cum Wagnereck, quod Prædecessores Pontifices aliter iudicarent dispensando in primo Matrimonio solum Rato, & sic illud dissolvendo pronuntiarent pro secundo consummato. Vel aliter iudicarent Prædecessores per Judicalem litis privatæ decisionem, non autem statuendo legem universalem: in privata autem sententia Judiciali error in Pontificem cadere potest, v. g. si in aliqua causa litigiosa particulari ferret sententiam contra jus Partis.

TITULUS V.

De Conditionibus Appositis in Desponsatione, vel in aliis Contractibus.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Condicio, Modus, Causa, Demonstratio.
2. Quotuplex sit Condicio.
3. 4. 5. Matrimonium sub conditione honesta de futuro contingente valet, licet primum compleatur ea eveniente absque novo consensu, & ignaro Parocho ac testibus.
6. Quid tenendum de Matrimonio sub hac conditione, si te virginem invenero, contracto.
7. Matrimonium sub conditione de futuro necessaria, intrinseca, vel generali, valet statim ut absolutum.
8. 9. Item initium sub conditione impossibili quacunque.
10. Aut initium sub conditione turpi de futuro contingenti non contraria substantia Matrimonii.
11. Non tamen Sponsalia de futuro sub dicta conditione impossibili aut turpi.
12. Matrimonium sub conditione turpi aut impossibili de futuro contraria substantia Matrimonii valet statim, & condicio habetur pro non adjecta.
13. An condicio, per quam excluditur Matrimonium adjecta actu ultima voluntatis aut inter vivos sit turpis, vel vitiet actum.
14. Aut per quam excluditur Status Religiosus vel Clericalis.
15. Quid Juris, si Matrimonium contrahatur sub Modo.
16. 17. Aut sub causa: vel cum Demonstratione.

Sciendum 1. contingere posse, ut desponsatio, tam de præsentis, quam de futuro, cum una vel altera sponsa fiat non pure & absolute, sed sub conditione, modo, causa, demonstratione; atque ideo de his quoque agendum, Lib. II. R. P. Viti Fichler.

Condicio autem in genere, huic tamen loco & Rubricæ præsentis congruè, definitur esse qualitas actui vel contractui adjecta, in dubium eventum futurum suspendens obligationem illius, aut resolvens. Barb. in Rubr. h. t. n. 2. Sanchez & alii quoad rem ipsam. Unde propriè dicta condicio de præsentis vel de præterito, non est. l. 10. ff. de condit. Insti. l. 100. ff. de V. O. sed tantum de futuro, & quidem contingenti, non necessario, vel impossibili. §. 6. Insti. l. 7. s. ff. de V. O. quia condicio (nisi sit resolutive) est talis qualitas, quæ suspendit actum vel contractum vel quacunque dispositionem in futurum, si aliquid factum vel non factum fuerit, à quo pendere suum actum vel dispositionem vult disponens, ita ut, si non evenierit, seu condicio illa impleta, sive purificata, non fuerit, nolit se obligatum. Exprimi solet ordinariè per particulam si, v. g. si pater tuus consenserit: si navis ex India advenerit &c. Nonnunquam etiam per particulas cum, quando, ubi, dum, dummodo, donec, quamdiu &c. Differt à Modo; nam modus est onus, gravamen, vel moderamen, actui vel dispositioni adjectum, atque efferri solet per particulam ut, v. g. lego tibi mille, ut Jurisprudentiæ studeas; duco te, ut mecum exerceas mercimonia &c. nec suspendit actum, donec modus eveniat, sicut condicio suspendit. A causa; quia hæc est id, ob quod tanquam præsens, vel præteritum, aliquid fit, explicaturque per particulam quia, v. g. duco te, quia nobilis es, virgo es &c. neque hæc suspendit actum, sicut condicio, sed is statim valet, & perfectus est, si illa causa subsistat; vitiatum autem, si fuerit causa finalis, cui alligatus est consensus, eaque non subsistat. A Demonstratione; quia hæc est appositio signi exprimens qualitatem demonstrativam rei, & denotatur per voces relativas qui, quæ, quod &c. v. g. duco te, quæ de tali stemmate es: lego tibi equum, quem emi à Cajo &c. Rursus non suspendit actum, uti condicio, nec eum regulariter vitiat, licet demonstratio sit falsa; nisi haberet rationem conditionis, cui alligatur consensus; quia per se inducit tantum errorem accidentalem. per l. 17. 33. ff. de condit. & demonstr.

Sc. 2. Conditionem dividi 1. in conditionem de præsentis, v. g. duco te, si virgo es: si navis stat in portu: in conditionem de præterito, v. g. duco te, si pater tuus consensum dedit: si navis jam ex India advenerit: & in conditionem de futuro. 2. Hanc ultimam verò in possibilem & impossibilem: illa est, quæ evenire potest, aut certo eveniet: hæc, cujus eventus repugnat vel ex natura rei, ut: si hircocervum occideris: vel saltem defacto, ut: si cælum digito tetigeris; si montem aureum mihi in dotem attuleris. Ad Impossibilem refertur etiam turpis condicio; quod enim non licet, censetur non posse. l. 15. de condit. Insti. adeoque est impossibile de Jure. In ordine ad Matrimonium alia condicio turpis est contra substantiam Matrimonii, nempe vel contra generationem aut educationem.

cationem proles, vel contra fidem conjugalem vel contra individuum vitæ societatem, ut: contrahò tecum, si per poculum sterilitatis prolem impeditura sis &c. alia verò non est contra substantiam, aut bonum Matrimonii, scilicet proles, fidei, Sacramenti, ut: duco te, si hæresim sis amplexura. 3. Possibilem autem subdividi in *necessariam*, quæ certò vel ex natura rei est eventura, ut: duco te: si cras sol orietur: vel aliunde v. g. ex revelatione, ut: duco te, si Antichristus sit nasciturus. Et in *contingentem*, cujus eventus est incertus, & quæ existere vel non existere potest. Si eventus pendet ex voluntate tertii, vel causa à contrahente distincta (ut: duco, vel ducam te, si pax fuerit sancita) vocatur *casualis*; si verò pendet ex voluntate illius, quocum contrahis, vel à te (ut: duco, vel ducam te, si Catholicam fidem professus fueris &c.) dicitur *potestativa*. Atque conditio hæc de futuro contingenti propriissimè est conditio, utpote de cujus essentia est suspendere negotium in eventum futurum incertum. c. 5. h. t. l. 1. ff. de condit. & dem. Conditio autem de presenti, vel præterito, quia non suspendit negotium vel actum, non est propriè dicta conditio, sed eà non obstante vel statim perfectum est negotium & absolute obligat, si subsit, vel non obligat, nec unquam obligabit, si non subsit conditio. Pariter neque conditio *impossibilis* aut *necessaria* est propriè conditio; cum valorem actus & obligationem non suspendat. l. 9. ff. de Novat. §. 11. Inst. de inutil. l. 31. ff. de O. & A. l. 17. l. 18. ff. de condit. ind. l. 79. ff. de condit. & demonstr. nisi contrahentes (ut aliqui limitant) putarent conditionem esse contingentem, quæ in se est necessaria.

4. Alia conditio est *Tacita*, alia *Expressa*: hæc est, quæ disertis verbis apponitur: illa, quæ actui inest, licet non exprimitur. Si inest vel ex natura rei, ut: dono tibi fructus, si nascantur: vel ex dispositione Juris, ut: duco te, nisi mihi sis consanguinea: legatum mihi debetur, si hæres adierit hæreditatem &c. appellatur *intrinseca*. Item si inest civili-bet contractui vel actui, uti hæ: si vixero: si Deus voluerit: si potuero &c. vocatur *Generalis*: si tantum quibusdam actibus, v. g. Matrimonio (ut: ducam te, si non subsit, vel non supervenerit impedimentum Canonicum) nuncupatur *Specialis*. 5. Denique alia est *Suspensiva*, quæ actus effectum seu obligationem suspendit tamdiu, donec existat seu purificetur conditio, ut: duco te, si Papa dispensaverit &c. Alia autem *Resolutiva*, quæ actus valorem & obligationem non quidem suspendit, facit tamen, ut possit resolvi, ut: contrahò tecum, donec aliam di-tiorem invenero. Nos hic non multa dicemus de Sponsalibus conditionatè initis, sed de Matrimonio, an & sub quibus conditionibus valide contrahatur: valide, inquam; nam plerumque additur conditio de futuro contingente illicite, nec Parochus, si contra-hentes apponant conditionem ipso confcio,

id facile deberet permittere. Omitteremus pariter alteram Rubricæ partem de condi-tionibus quoad alios contractum; quia de his jam tractavi ad tit. 31. de Pactis in lib. 1.

Dico 1. Matrimonium sub conditione honesta, extrinseca, de futuro contingente, v. g. si pater tuus consentiet: si officium mihi im-petraveris &c. valet quidem, sed ante even-tum conditionis non absolute; adeoque va-lor suspenditur, usquedum conditio fuerit actu posita. 2. Eà tamen eveniente & im-pletà, licet ignoretur à contrahentibus im-pletio, absolutum valorem consequitur tam in ratione Sacramenti, quam Matrimonialis contractus, probabilius sine novo consensu. 3. Nec est necesse, ut conditio impleatur coram parochò & testibus, vel his mani-festetur ejus impletio. Pars 1. videtur satis certa tum ex c. 3. s. & fin. h. t. tum à pa- cum aliis contractibus, qui sub conditione propriè dicta (seu de futuro contingente) honesta & extrinseca initi valent, licet non statim perfectè & absolute, sed suspensio in-terim valore usque ad eventum conditionis; cum hæc ex natura sua suspendat actum, Dissentiant Sor. & Covarruv. Pars 2. quam tenent ferè omnes Canonistæ cum Fagn. in c. 5. cit. n. 2. 3. & Sanch. l. 3. d. 2. n. 3. 1. contra Pont. P. Conrad. Vogler de Sponsal. d. 1. sect. 5. n. 3. & contra communem The-ologorum cum S. Th. S. Bonav. & Sor. qui tamen in materia contractum rectè po-lihabentur Canonistis, probatur 1. quia hæc est communis natura contractuum, ut per eventum conditionis sine novo consensu perficiantur, & fiant absoluti, modò consen-sus ex neutra parte interim fuerit revoca-tus. l. 11. ff. qui potior in pign. l. 7. ff. de contrah. empti. 2. Quia consensus in Matrimonio, & de presenti positus, ac in eventum con-ditionis relatus, moraliter perseverat (sicut in eo, qui contrahit illud per Procuratorem) usquedum eveniat conditio: ergo opus non est novo consensu, si aliquando est po-situs sub conditione *intrinseca*, v. g. si & altera pars consenserit, sed sit absolutus per consen-sum alterius, tanquam conditionem, cui al-ligatus est consensus prioris, licet eò usque revocari potuerit, & absolute non obligave-rit: ergo neque opus est, si sub conditione *extrinseca* positus est primus consensus. Con-firm. S. Pius V. & Clem. VIII. pro valido habuerunt Matrimonium, coram Parochò & testibus per verba de præsentis sub condi-tione de futuro licita contractum absque novo consensu post impletam conditionem, approbantes decisionem S. Congreg. Card. Concilii Trid. ut refert Fagn. in c. super eo 5. n. 5. 6. h. t. adeoque sententia nostra videtur authenticè declarata. Gobat tr. 10. n. 454. Pars 3. est quidem contra graves DD. Co-nink, Rebell. Laym. Barb. Bonac. Pirhing. Palao, Engel, P. Wiestner, P. Schmier &c. melius tamen defenditur à Sanch. l. 3. d. 1. n. 24. Filliuc. Fagn. Gobat, Sporer, Krimmer, P. Kugler n. 735. & suadetur 1. licet non eve-niat

niat conditio coram paroco & testibus, aut impletio illius notoria non sit, neque ipsis manifestata, tamen finis Tridentini obtinetur, modò coram paroco & testibus ab initio sub conditione contractum sit, scilicet ne desertò primò Matrimonio contrahatur aliud; cum Ecclesia nunquam permetteret, novum contrahi, nisi plenè confiteretur de non impleta conditione, aut revocatione consensus eà pendente. Adde, quòd Tridentinum requirat præsentiam Parochi solum pro tunc, quando contrahitur Matrimonium: sed contrahitur, quando ei apponitur conditio, non verò quando hæc purificatur. Declaratio Cardd. approbata à Clem. VIII. apud Fagn. cit. n. 6. Suadetur 2. Non requiritur, ut purificatio conditionis sit cognita ipsis sub conditione contrahentibus, ut habet communis: ergò multò minus, ut sit cognita paroco & testibus. 3. Non requiritur, ut parochus & testes sint præsentés, quando procuratori datum est mandatum pro alio contrahendi, vel ut illud cognoscant, an sit legitime datum, vel non interim revocatum: ergò, nec, ut ipsis innotescat purificatio conditionis. 4. Non opus est, ut Matrimonium, quod invalide est contractum propter impedimentum fissionis consanguinitatis &c. renovetur per consensum verum, fitione deposità, vel dispensatione obtentà, coram paroco & testibus, uti docebimus tit. XVI. §. 4. & docuimus tit. III. n. 28, 29, ergò neque, ut conditionis positioni assistant parochus & testes, vel eam cognoscant.

Dixi autem 1. Matrimonium: de Sponsalibus proin à fortiori servata proportione idem tenendum. 2. Sub conditione honesta, extrinseca: quid autem de inhonesta vel turpi, aut intrinseca, sentiendum, patebit ex dictis. 3. De futuro contingente, scilicet adjecta in ipso contractu Matrimoniali, non primò postea: quid autem de futuro necessario vel impossibili tenendum, pariter dicemus postea: conditio autem de præsentí, vel præterito non suspendit Matrimonium, sed hoc statim valet, si subest conditio, v. g. si altera pars dives, virgo, nobilis sit, aut si pater jam dedit consensum; vel non valet, si talis conditio, cui alligatus est consensus, non subest, per §. 6. Inst. de V. O. & l. 100. cit. 4. Valet: non verò licitum est, nisi gravis causa accelerandi contractum Matrimoniale ante eventum conditionis, cui alligatur consensus, excuset, propter varia incommoda, quæ inde oriri possunt. Neque, ubi Tridentinum est receptum, parochus facile admittit conditionem de futuro contingenti adjici à contrahentibus. Pariter illicitum est consummare Matrimonium, licet purificata jam sit conditio, si de purificatione conjugibus non constat, propter periculum fornicationis, cui se exponunt. 5. Licet ignoretur à contrahentibus, l. 37. ff. de R. C. Quia impletio conditionis, non scientia de impletione, facit contractum absolutum & perfe-

Lab. IV. R. P. Viti Piskler.

ctum. 6. Tum in ratione Sacramenti &c. quia hoc inter fideles tunc primò & statim fit, quando contractus Matrimonialis in sua ratione est absolutus & perfectus. 7. Sine novo consensu, quia prior adhuc moraliter, uti supponitur, durat: neutiquam verò perficitur Matrimonium per subsequentem copulam, ubi Tridentinum est receptum; licet enim olim præsumptum fuerit, à conditione fuisse recessum, si Sponsalibus vel de futuro, vel de præsentí conditionatè contractis accesserit copula, c. 30. de Spons. c. 3. s. 6. h. t. Matrimonia tamen taliter præsumpta per Trident. sublata sunt. 8. Coram Paroco &c. quæ quæstio in locis, ubi Tridentinum non est receptum, cessat.

Oppones 1. Alius legitimi non recipiunt diem, aut conditionem. c. 50. in 6. & l. 77. ff. de R. J. sed Matrimonium est actus legitimus: ergò non recipit conditionem. 2. Alia Sacramenta, uti Baptismus, Pœnitentia &c. non possunt pendere à conditione de futuro, sed statim, dum ministrantur, valent vel non valent: ergò idem est in Matrimonio. 3. In c. s. h. t. dicitur, quòd ille, qui contrahit sub conditione de futuro contingente, si pater consenserit, non cogendus sit ad Matrimonium contrahendum, nisi consensus fuerit positus: ergò hoc posito est cogendus ad contrahendum: sed contrahere dicit ponere novum consensum: ergò impleta conditione opus est novo consensu. Confirmatur: in eod. c. habetur, quòd consensus per verba de præsentí sub conditione de futuro expressus non sit habendus de præsentí: ergò talis consensus conditionatus non facit Matrimonium, sed tantum Sponsalia de futuro: ergò opus est novo consensu. 4. Si quis post Matrimonium sub conditione cum una initum contrahat de præsentí & absolute cum alia, hoc posterius valet solum priore: ergò illud prius non potuit habere rationem Matrimonii, utpote quod ex natura sua est indissolubile, sed tantum Sponsalium de futuro. 5. Matrimonium inter fideles est Sacramentum: sed Sacramentum non fit sine signo sensibili; cujusmodi non reperitur, quando purificatur conditio. 6. Parochus & testes ideo adhibendi sunt, ut Ecclesiæ sufficienter constet de Matrimonio non quomodocunque contracto, sed complete, absolute, & indissolubiliter: sed si parochus & testibus non intimetur vel constet conditionem esse impletam, non constat Ecclesiæ sufficienter, quòd Matrimonium sit certè, complete, absolute, & indissolubiliter contractum. Confirm. 1. Verba, per quæ contrahitur Matrimonium sub conditione, illud non determinatè, sed disjunctivè solum significant, adeoque non magis consensum, quàm dissensum, prout nempe conditio exstiterit postea vel non exstiterit: ergò, ut potius consensum significant, debet de purificata conditione constare paroco & testibus. Confirm. 2. Si non debet constare paroco &c. facile negari poterit impletio

pletio conditionis, & quia neganti non iungitur, ut negativam probet, pro libitu dissolvere poterit Matrimonium, licet conditio fuerit impleta; & sic sequentur omnia incommoda, ad quæ evitanda Tridentinum requirit præsentiam parochi & testium: ergo.

¶ ad 1. Illæ regulæ procedunt de illis actibus legitimis, qui vel ex dispositione Juris diem vel conditionem excludunt, uti emancipatio, acceptilatio, hereditatis aditio, servi optio, datio tutoris, quæ specificantur in d. l. 77. item Electio, quæ exprimitur in c. 2. de Elect. in 6. Vel ex natura sua propter certam verborum formulam, quam vel Jus Humanum, vel Divinum præscribit, uti contingit in reliquis Sacramentis, Baptismo, Pœnitentia, Eucharistia &c. Et hinc *N. Min.* quippe per actus legitimos in *civ.* regulis illi tantum veniunt, quibus vel certa forma est præscripta, vel ubi Jus expressè prohibet adjectionem conditionis: cujusmodi non sunt contractus secundum se, vel non specialiter in Jure expressi; uti nec Matrimonium, cui nec ex natura rei repugnat conditio, nec de Jure, uti Adversarii debent fateri in conditione intrinseca, quæ inest Matrimonio Ratione, nisi Religionem intraverit, ex speciali Juris dispositione. Denique fateor, Matrimonio non posse adjici conditionem extrinsecam resolutivam, ita ut ea eveniente Matrimonium semel validè & perfectè initum possit dissolvi, ut si quis ita contraheret, *duco te, donec invenero ditiores*: non verò respuit *sensensivam*. Ad 2. *N. Conf. & parit.* nam solum Matrimonium, postquam ad rationem Sacramenti elevatum est, habet & retinet adhuc naturam contractus: contractus autem possunt esse conditionati, & perficiuntur impleta conditione sine novo consensu. Ad 3. Ibi per *to contrahendum* intelligitur consummandum, ut responsio Pontificis concordet cum interrogatione; fuit enim interrogatus de obligatione consummandi post impletam conditionem, ut patet ex Rubrica d. c. non de obligatione contrahendi primum per consensum, qui prius jam erat positus, sed sub conditione tantum. Nec sine exemplo est hæc acceptatio verborum in Jure; quia in c. 22. de Sponsal. vice versa *to consummare* Matrimonium videtur sumi pro *contrahere*. Si contendere pergas, Pontificem loqui de *contrahendo* iterum, repono, id ideo factum; quia fuit dubium, an non prior consensus ante impletam conditionem fuerit revocatus. Ad Confirmationem *diff. Ant.* non est habendus pro consensu de præsentī, perfecto, absoluto, completo, irrevocabili. C. *Ant.* pro consensu conditionato, incompleto adhuc, revocabili, quamdiu pendet conditio, & obligante ad expectandum eventum conditionis. *N. Ant. & Conf.* Est igitur de præsentī positus, sed conditionate, adeoque constituit Matrimonium conditionatum, non Sponsalia conditionata. Ad 4. *N. Conf.* cum consensus ponitur de præsentī, sub conditione tamen de futuro, a qua absolute recedi potest (uti recedi-

tur per contractum de præsentī absolutum cum alia) non sunt Sponsalia, sed Matrimonium, licet conditionatum, & necdum perfectum, antequam purificetur conditio, & non irrevocabilit. Ad 5. Ipse eventus conditionis est sufficiens signum sensibile contractus Matrimonialis, qui per illum redditur absolutus; nam eventus conditionis idem facit, quod contractus ab initio purè celebratus. l. 11. & l. 7. cit. §. 6. *Inst. de P. O.* cum enim semel conditio existit, perinde habetur, ac si tempore, quo stipulatio interposita est, sine condicione facta esset. l. 11. cit. §. 1. Ad 6. *N. Ma.* ut patet in casu, quo contrahitur Matrimonium per procuratorem, ubi Parochus & testes non necessariò scire debent, mandatum esse legitime datum, non revocatum &c. item in casu, quo contraxerunt impuberes impuberetate naturali, qui se puberes & potentes agnoscendum dicebant; tunc enim utique non opus est, ut parochus constet de pubertate secuta. Adde, quod finis Tridentini jam obtineatur, modo in facie Ecclesiæ sit contractum, licet de eventu conditionis non constet Ecclesiæ. Ad Confirmationem, 1. *N. Ant.* quavis enim conditio impleri possit & non possit, & ea non impleta tollatur consensus, potius tamen exprimitur per contractum conditionatum consensus quam dissensus. Ad 2. *N. iterum Ant. & retrug. argum.* in constituente procuratorem ad contrahendum pro se Matrimonium; is enim etiam negare potest, a se datum esse mandatum, & tamen propterea non opus est præsentia parochi & testium ad constitutionem procuratoris. Deinde talis negatio simul affirmans, nempe capacitatem suam ad aliud Matrimonium, quam positive probare tenetur; cum contra illum pro prior Matrimonio sub conditione inito stet gravis præsumptio, & obligatio contracta ad expectandum eventum conditionis: talis autem negationes probari possunt & debent.

Quares, an valeat Matrimonium sub hac conditione: *contraho tecum, si te virginem invenero*, ut conditionatum, vel ut absolutum? R. cum distinctione: si conditio hæc referatur ad licitam explorationem virginitatis, quæ fit vel per inquisitionem de vita & fama puellæ, vel etiam per inspectionem obstetricum & honestarum Matronarum, valet ut conditionatum; cum hoc modo sit conditio honesta: si verò referatur ad explorationem illicitam, quæ fit per concubitum, qui semper est illicitus si contingeret, antequam Matrimonium esset absolute contractum, valeret ut absolutum; quia conditio turpis & inhonesta, quæ non repugnat substantiæ Matrimonii, habetur pro non adjecta, uti dicemus infra. Sanch. Covarruv. & alii melioris notæ.

Dico 2. Matrimonium sub conditione de futuro quidem, sed necessaria, & intrinseca, ac generali, quæ vel ex natura rei intelligitur, vel ex dispositione Juris, regulariter valet statim ut absolutum & purum, licet expresse ad-

addatur. v. g. si sic contraheretur: duco te, si cras sol orietur: si non es mea consanguinea: si DEus voluerit saltem permitiendo, & ego vixero, &c. Communis ex l. 9. §. 1. ff. de Novat. ibi: qui sub conditione stipulatur, quæ omnino exstatura est, pure videtur stipulari. Et ex §. 6. Inst. de V. O. ibi: quæ enim per rerum naturam sunt certa, non morantur obligationem, licet apud nos incerta sint. Concordat l. 99. §. 1. 107. ff. de condit. & demonstr. Ratio, quia conditio, quæ jam est determinata in sua causa vel aliunde, jam habetur pro existente. arg. l. 79. ff. eod. Atque idem procedit in Sponsalibus & aliis contractibus. Dixi tamen, regulariter: nam excipitur 1. si contrahentes per errorem putent, conditionem non necessariam, sed contingentem esse. Sed huic exceptioni reclamari videtur §. 6. Inst. cit. nec ego ei multum tribuo pro foro externo; cum videatur esse paritas cum ignorantia conditionis impossibilis, de qua n. seq. erit sermo. 2. Si alio modo adjiciatur, quam inest per se, v. g. si referatur in explorationem vel declarationem Ecclesiæ, aut hominis, ut si sic contrahatur: duco te, si Ecclesia, vel Parochus, iudicaverit, inter nos non esse impedimentum consanguinitatis. 3. Si ex circumstantiis facile colligatur, conditionem talem non esse adjectam per modum conditionis, sed ad præfiniendum tempus, quo sit contrahendum Matrimonium, v. g. duco te, si pater tuus prius morietur. In his enim casibus verè suspenditur Matrimonium, & non nisi conditionatum erit. Sanch. l. 5. d. 1. n. 12. & d. 2. n. 3. & 6. ac alii communiter. Sic quoque legatum erit conditionale, si testator sic dicat: lego centum Titio, si Titius volet: proin si Titius ante mortem non declaret voluntatem suam, & conditionem non impleat acceptando legatum, illud non transmittet ad hæredes, l. 69. ff. eod. l. 69. §. 1. ff. de Legat. 1.

8. Dico 3. Matrimonium sub conditione impossibili initum regulariter valet statim, & ut absolutum. 2. Sive dein conditio impossibilis sit de futuro, sive de præfenti vel præterito, sive impossibilis ex natura rei, sive de facto tantum, ut si pauperi dicas, contraho te, si millionem anreorum in dotem mihi autuleris. Quid autem sentiendum de conditione impossibili de jure, seu de conditione turpi, aperiet sequens Assertio. Pars prior est decisiva in c. fin. h. r. ubi conditio impossibilis habetur pro non adjecta, ex præsumptione, quod contrahentes sub conditione impossibili potius joculari, & absolute contrahere velint, quam invalide, & cum peccato gravi; quamvis enim in re tam seria, & in conficiendo Sacramento peccatum quoque sit joculari, id tamen potius est quædam tantum levitas; irritè autem contrahere voluntarie peccatum est admodum grave. Dein Jus non serio apponi talem conditionem præsumit ob specialem favorem Matrimonii, quod valere potius cupit, quam non valere: sicut Jus Civile in favorem ultimarum voluntatum, & libertatis, eas pro validis habet,

si illis apponatur conditio impossibilis, quam propterea pro non adjecta habet §. 10. Inst. de hered. instit. l. 3. & 6. ff. de condit. & demonstr. Posterior ex eod. c. fin. desumitur, ubi conditio impossibilis indiscriminatim habetur pro non adjecta, & præcisè attenditur impossibilitas, ac favor Matrimonii, vel saltem potius, quam proprietas stricta conditionis. Dixi autem, regulariter; excipitur enim, si ex circumstantiis conjici possit, quod conditio impossibilis solum adjecta fuerit in signum voluntatis, ac displicentiæ, & ad indicandum, quod adiciens conditionem impossibilem tam parum velit contrahere Matrimonium cum hac persona, quam parum conditio potest vel poterit existere. Est igitur hæc præsumptio Juris quidem, at non de Jure, sed admittit probationem in contrarium, solumque tunc habet locum, quando dubium est, an jocò vel serio adjecta sit conditio impossibilis. Excipiunt etiam multi casum, quo uterque, vel unus contrahentium, conditionem, de se impossibilem, judicavit possibilem ex errore facti: Item alii & sat multi casum, quo contrahentes ignorant constitutionem c. fin. cit. Sed non immerito illis se opponunt Card. de Lugo, Haunoldus de J. & J. tr. 8. n. 277. Krimer lib. 4. Decretal. n. 437. & n. 847. ac posteriori exceptioni Pontius, Perez, Rebell. Hurtad. ex eo utique capite, quod ignorantia Juris manifesti, non pœnalis, non excuset, nec actum de Jure validum irritet: ignorantia autem & error facti, licet forte excuset in foro interno, & in hoc reddat invalidum Matrimonium sub conditione impossibili, quæ putabatur esse possibile, pro foro tamen externo non attenditur.

Oppones 1. Sine consensu non consistit Matrimonium: sed qui noluit se obligare nisi sub conditione impossibili, censetur non consentire. l. 31. ff. de O. & A. cum conditionem velle non potuerit. 2. Adjectio conditionis impossibilis est potius signum dissensûs, quam consensûs; quando enim postulata volumus negare, dicimus: dabo tibi, si digito cælum tetigeris &c. 3. Qui scit, conditionem esse impossibilem, & tamen adjicit, censetur ludere & joculari, consequenter se non velle obligare: ergo. 4. Alii contractus, quibus adjicitur conditio impossibilis, sunt nulli, l. 31. cit. §. 11. Inst. de inutil. stipulat. ergo etiam Matrimonium; cum sit contractus. 5. Ecclesia non potest supplere defectum consensûs in Matrimonio: sed apponens conditionem, quam scit impossibilem, non videtur consentire. 6. Matrimonii favor, ob quem Ecclesia in d. c. fin. præsumit valere Matrimonium, consistit potius in hoc, ut non præjudicetur libertati contrahentium, quamdiu non clarè constat de eorum mente, quam in valore Matrimonii, per quem ligatur ipsorum libertas: ergo. 7. Si Matrimonium sub conditione impossibili est validum, etiam valebit, si quis illud contrahat cum desolata sub hac

conditione, si virgo es; quia impossibile est, talem esse virginem: sed huiusmodi Matrimonium non valet juxta plerosque omnes: ergo.

Et ad 1. *N. Min.* oppositum enim præsumit Ecclesia, nisi ex circumstantiis appareat, quod serio sit adjecta conditio impossibilis, vel (loquendo de foro interno) nisi contrahens in animo voluerit suum consensum serio alligare conditioni. Ad 2. Id procederet, nisi Ecclesia in favorem Matrimonii præsumeret verum consensum, & conditionem pro non adjecta haberet, ex qua constitutione Ecclesie adjectio conditionis impossibilis est sufficiens signum consensûs absoluti. Ad 3. *dist. Ant.* censetur ludere & jocari, quoad conditionem, quam censetur non serio adicere. *C. Ant.* quoad ipsum contractum Matrimoniale. *N. Ant. & Conf.* Ad 4. *Ant.* non est absolute verum; quia actus ultimarum voluntatum (si tamen hos ad contractus referre placeat) valent non obstante conditione impossibili, quæ fuit apposta. *N. Conf.* quia de contractu Matrimoniali aliud statuit & præsumit Jus ob favorem Matrimonii & ad vitanda animarum pericula, quæ ex dissolutione Matrimonii, fortè serio contracti sub conditione impossibili, sequerentur. Ad 5. Ecclesia non supplet in hoc casu defectum consensûs, sed ex iusta causa eum præsumit; quamdiu hæc præsumptio non eliditur. Ad 6. *N. Ma.* major est favor Matrimonii, si valeat, & sic excludantur pericula animarum, quam si non valeat. Sibi imputet, qui sponte adicit conditionem impossibilem, si verè nolit contrahere: neque enim hic favor præjudicat libertati & voluntario aut spontaneo consensui; quia procedit solum tunc, quando non constat, an serio vel ex joco tantum fuerit adjecta conditio impossibilis. Ad 7. *N. Ma.* quia hæc conditio fuit saltem possibilis, & tantum ex accidenti, & lapsu temporis, reddita est impossibilis: quæ impossibilitas juxta communem Interpretum non comprehenditur sub dispositione *c. fin. cit.*

10 Dico 4. Matrimonium sub conditione turpi de futuro non contraria substantiæ Matrimonii initum, v. g. si patrem tuum occideris, regulariter valet statim, & ut absolutum, 2. Non tamen valet, si conditio turpis sit de præterito, & nondum posita. v. g. si furata es tantum, quantum sufficit ad afferendam mihi dotem, vel de præterito, v. g. duco te, si blasphemus. Pars prior iterum constat ex *c. fin.* sæpius allegato, ubi talis conditio reputatur pro non adjecta, & præsumitur non serio apposta; cum Ecclesia meritò præsumat, contrahentes voluisse juxta mentem Ecclesie contrahere purè & sine imposta obligatione, etiam apparente tantum, peccandi, vel invitante ad peccandum. Addidi rursus, regulariter, quando nimirum ex circumstantiis non constat, talem conditionem serio esse adjectam cum animo suspendendi Matrimonium usque ad eventum conditionis;

quia hæc præsumptio Ecclesie non est *Juris de Jure*, quæ non admittat probationem in contrarium; adeoque solum procedit in dubio, & quando non constat, serio esse adjectam. Excipiunt hic iterum multi cum Sanchez duos alios casus, quando nempe contrahentes errore facti ignorarunt, conditionem esse turpem, vel errore juris ignorarunt constitutionem *c. fin. cit.* Sed videtur idem respondendum, quod n. 8. respondimus de ignorantibus, conditionem esse impossibilem, vel constitutionem Ecclesie desuper factam. Objectiones itidem, quæ hic formari possent similes illis, quæ superius de conditione impossibili formatæ sunt, similem responsum expectare debent. Pars posterior eruitur cum communione inde, quod conditiones de præterito & præfenti non sint propriè dictæ conditiones, de quibus tamen exaudiendum videtur *c. fin. cit.* utpote odiosum, & exorbitans à Jure Communi & Naturali quoad alios contractus, adeoque non extendendum ad conditiones improprias; item inde, quod non invitent ad delinquendum; quæ ratio videtur esse præcipua, cur turpis conditio habeatur pro non adjecta.

Oppones: conditio impossibilis, sive de futuro, sive de præterito vel præfenti, habetur pro non adjecta, uti supra docuimus: ergo etiam turpis; præferti cum *c. fin. cit.* loquatur eodem modo de utraque; sic enim ait: licet alia conditiones apposta in Matrimonio, si turpes aut impossibiles fuerint, debeant propter quod favorem pro non adjectis haberi. *Be. N. Conf.* quamvis textus eodem modo videatur loqui de conditione impossibili & turpi, non tamen videtur nisi eadem ratione, quæ est anima Legis; nam conditionem impossibilem ideo vult haberi pro non adjecta, quia impossibilis est, quod prædicatum reperitur verè etiam in conditione de præterito vel præfenti, non quasi obliget vel inducat ad aliquid impossibile: econtra turpem ideo pro non adjecta haberi cupit, quia ad aliquid turpe & peccaminosum invitat vel inducit, quod tantum verificatur in conditione turpi de futuro, non verò de jam præterito vel præfenti delicto, & non quia turpis est.

Quæres, an, quæ hucusque dicta sunt de Matrimonio sub conditione impossibili vel turpi etiam intelligenda sint de Sponsalibus sub conditione impossibili, vel turpi contractis, ita ut illa pariter habenda sint pro purè contractis, & conditio pro non adjecta? Et, contra plurimos apud Sanchez *l. 5. d. 17. n. 2.* (quos & ipse sequitur) præcisè ob concordiam Auctorum cum veriore negativè. Ratio est partim, quia textus *c. fin.* solum de matrimonio, non verò de Sponsalibus loquitur, quæ dispositio, cum exorbitet à Jure Communi & Naturali, ad alios contractus, etiam sponsalitos, non debet extendi, per *c. 15. c. 28. de R. J. in 6.* partim quia in Sponsalibus non reperitur eadem ratio, nempe tantus favor, quantus est Matrimonii, propter quem favorem Jus ita statuit.

uit de Matrimonio. Vid. P. Wex in *Ariadne* p. 5. n. 2. §. 6. à n. 18. Id tamen observandum de conditione turpi, quod sub ea contrahentes non obligentur ad expectandum eventum conditionis, cum ad illicitum obligatio dari nequeat; licet obligentur post eventum conditionis sine novo consensu: eo usque enim Sponsalia sub tali conditione inita suspenduntur: Sponsalia verò sub conditione impossibili, cum hæc nunquam purificari possit, nunquam sortiuntur effectum, atque ideo statim initio invalida sunt, licet Matrimonium e contra ab initio statim valuerit. Si tamen conditio impossibilis, & maxime turpis, Sponsalibus adjecta, adversetur substantiæ Matrimonii, nempe si implenda sit primum post Matrimonium contractum, vel post illud adhuc duratura, illa nunquam valent, sicut mox de Matrimonio dicemus. Proin

12 Dico 5. Matrimonium sub conditione turpi (idem est de impossibili, ut si quis ita contraheret, *disco te, si prius in meis exequiis comparueris*) contraria substantiæ Matrimonii initium non valet, & conditio quantumcunque alias contractus Matrimonii sit favorabilis, caret effectu. Ita in terminis decidit *c. fin. cit. pr.* Ratio est: quia sine sua substantia res non subsistit. *c. 26. inf. de Sponsal.* Concordat Jus Naturale. Substantiæ autem Matrimonii repugnant conditiones, quæ ex natura sua adversantur uni ex tribus bonis, vel objectis, quæ Matrimonialis contractus ex essentia sua intendit, nempe vel bono prolis, uti hæc conditio, *contraho tecum, si generationem prolis evites*, positive scilicet, per poculum sterilitatis, per coitum imperfectum, seminis exclusionem, vel effusionem &c. vel bono Sacramenti, seu indissolubilitatis Matrimonii, uti est hæc conditio, *contraho tecum, donec inventiam aliam honore vel facultatibus divitiorem*; cum hæc conditio sit resolutiva, & eo tendat, ut Matrimonium ex natura sua indissolubile rescindatur: vel bono fidei conjugalis, uti hæc conditio, *contraho tecum, si pro questu adulterandam te tradas*; cum ad essentiam Matrimonii non tantum spectet obligatio, saltem radicalis, ad reddendum sibi mutuo debitum conjugale, sed etiam ne quis conjugum ulli alteri potestatem sui corporis faciat ex pacto. Atque hæc tria exempla conditionum turpium, substantiæ Matrimonii repugnantium, totidem verbis exprimit *c. fin. cit.* De his tamen conditionibus notandum est adhuc 1. quod debeant in pactum deduci, vel saltem in animo à contrahente alterutro serio intendi aliquid substantiæ Matrimonii contrarium. 2. Quod probabilius non sit necesse, ut pars utraque in talem conditionem consentiat, modo una illam ponat serio, ut docet Sanch. l. 5. d. 13. n. 3. & 5. Esparza, Illung &c. contra Fagn. Pirh. &c. quia, si vel una pars substantiam contractus evertat, jam non est mutuum contractus Matrimonii, qui claudicare nequit, aut non esse mutua traditio corporum. 3. Solum illas con-

ditiones substantiæ Matrimonii repugnantes vitare Matrimonium, quæ sunt de futuro; quia in *d. c. fin.* hæc solæ adducuntur, & quia hæc solæ obligare intendunt ad aliquid turpe, ac repugnans substantiæ Matrimonii. 4. Et solum illas, quæ sunt inhonestæ, & quæ jus etiam radicale ad usum conjugalem tollunt, per ea, quæ ad *tit. l. n. 79.* tradidimus de conditione honesta, solum jus actuale & proximum ad actum conjugalem tollente, *si mecum perpetuam castitatem servaveris* &c. 5. Substantiæ Matrimonii repugnare non solum illas conditiones turpes, quæ tendunt ad impediendam positive generationem prolis, ut, *si impedies consummationem copulæ carnalis, conceptionem prolis, abortum procurabis* &c. verum etiam quæ educationi prolis, uti, *si prolem natam occides* &c. Oppones: *utile non debet per inutile vitari*, ut habet regula 37. in 6. ergo licet inutilis & vitiosa sit conditio substantiæ Matrimonii repugnans, contractui Matrimoniali adjecta, propterea ipse contractus Matrimonialis non vitatur. R. Illa regula procedit in rebus separabilibus, non verò in iis, quæ separationem non admittunt: conditio, quæ uni bono ex tribus adductis Matrimonii repugnat, jam toti contractui Matrimonii repugnat, utpote non ponibili ex natura sua cum tali conditione.

Occasione conditionum de Jure impossibili-
bilibium, seu turpium, quia sunt contra Le-
ges, vel impeditivæ majoris boni, quæres 1.
an pro conditione turpi, & actum vitante,
habenda sit conditio, actui vel ultimæ vo-
luntatis, vel inter vivos, adjecta, per quam
excluditur Matrimonium? 2. Vel quæ ex-
cludit statum Clericalem aut Religiosum?
Ad 1. R. 1. Legatum, vel hæreditas puellæ
nunquam nuptæ (vel juveni nunquam nup-
to) relicta sub conditione, si non nubat,
valet ut absoluta, & conditio habetur pro
non adjecta, ut adeo talis puella, vel juvenis,
etiam si contrahat Matrimonium, acquirat
nihilominus legatum & hæreditatem. l. 22.
l. 72. §. 5. l. 100. de condit. & demonstr. cum Auth.
cui relicta C. de indicta viduit, quia talis con-
ditio impedit libertatem Matrimonii contra
voluntatem Legum, & bonum Reipublicæ,
quam per legitimas proles multiplicari ex-
pedit. R. 2. Si talis conditio de non nu-
bendo apponatur per actum inter vivos, ta-
lis actus vel promissio habetur statim pro
invalida; quia talis conditio reprobatà à Ju-
re censetur esse impossibilis. l. 22. cit. l. 9. ff.
de condit. Instit. conditio autem impossibilis
vitiat actum inter vivos, §. 11. Instit. de inutil.
stipul. R. 2. Pari modo à Jure rejicitur hæc
conditio: si puella vel juvenis non nubat,
nisi ex consensu vel arbitrio alterius (aliud
est, ne sine consilio alterius nubat) l. 72. cit.
§. 4. Item hæc conditio: si Cajus non ha-
buerit, vel non reliquerit liberos. R. 4. va-
lebit tamen legatum vel hæreditas relicta
viduæ, vel viduo (qui jam fuerunt aliquan-
do in Matrimonio, & illud consummarunt)
sub conditione non nubendi. Auth. cit. de
ind.

ind. viduit. Nov. 22. c. 43. quia honestum & secundum leges est à secundis nuptiis abstinere. *can. fin. caus. 31. q. 1.* Idem dicendum, si conditio non nubendi apponatur in favorem libertatis, v. g. Bertha habeat 100. aureos, si non nupserit; si verò nupserit, illi applicentur pro servo in libertatem asserendo. per *l. 96. ff. de condit. & demonstr.* Id quod multi extendunt ad omnem causam piam. v. g. si nupserit, dentur pauperibus, Ecclesiae &c. *R. 5.* Valet legatum, hæreditas, donatio, quibuscunque facta sub conditione, si statum Clericalem, vel Religiosum assumant. Covar. Molin. & alii contra Bart. & alios; quia talis conditio ex se honesta est, & licet excludat Matrimonium, hanc tamen exclusionem testator, vel donans, non intendit directè: leges autem, quæ in contrarium adducuntur, rectè intelliguntur de conditione per se & directè Matrimonium excludente.

14 Ad 2. *R. 1.* Valet legatum, vel donatio, puellæ vel juveni nunquam nuptis facta sub conditione, si nubant; cum non sit turpis & contra leges, sed potius juxta *l. 7. C. de instit. & substit.* Idem est, si addatur hæc conditio, si manserint in Sæculo. Sic enim sentiunt Covarruv. Molin. &c. contra Bald. &c. quia talis conditio per se honesta est, & nullo Jure reprobata; quamvis autem excludat statum Religiosum, qui utpote perfectior cui libet debet esse liber, cum tamen non excludit directè, sicut conditio de ingressu Religionis non directè excludit Matrimonium. *R. 2.* Pariter valet facta sub conditione, si determinatæ personæ nubat, v. g. Titio vel Titia. Unde si non nubat huic personæ, sed alteri, legatum, vel donationem amittet: excipe, nisi per ipsam vel ipsam non stet, huic determinatæ personæ nubere, v. g. si hæc determinatæ persona moriatur ante apertum testamentum. *l. 31. ff. de condit. & demonstr.* vel nisi talis persona sit indigna ejus nuptiis. *l. 63. ff. eod.* vel nisi legitima, vel hæreditas, sub tali conditione relicta, ipsi jam aliàs sit debita; cum in ea aliunde gravari nequeat. *R. 3.* Si legatum vel donatio sit facta sub conditione nubendi generaliter, vel ut possit nubere, illud vel illa acquiritur, licet persona, cui facta est, ingrediat Religionem. *Auth. nisi rogati. C. ad S. C. Trebell. Nov. 123. c. 37.* quia testator, vel donans, præsumitur spectasse illud, quod tali personæ servit pro decenti statu. Imò, si testator sic legasset; lego Berthæ (vel Titio) 1000. florenos, si nubat, 100. verò, si Religionem amplectatur; lucratur legatum majus, licet Religionem ingrediat, ut tenet Lessius & Gobat. cum communi Juristarum contra Sanch. Molin. Laym. & praxin Judicum Sæcularium; quia in Jure non est minor favor Matrimonii spiritualis, quàm carnalis. Vide P. Kugler de Matr. à n. 759. Si tamen conditio obligaret ad nubendum certæ & determinatæ personæ, fortassis probabilius est, quòd legatum majus non ac-

quiratur ab ingrediente Religionem, & huic determinatæ personæ non nubente; quia per hanc determinationem testator videtur satis innuisse, se velle, ut potius Matrimonium carnale, quàm spirituale eligat. Colligitur ex Sanch. *l. 1. d. 33. n. 30.* Gutier. &c. Idem dicendum videtur, si testator ex justa causa, v. g. conservandæ familiæ, voluntatem suam manifestè exprimeret, nolendo, ut legatum, vel majus legatum, eveniat legatario Religionem ingredienti, ut docent Molina & Covar. nam talis conditio, quamvis turpis foret, si adjiceretur ex odio Religionis, vel sine justa causa, hac tamen accedente turpis non est. *R. 4.* Conditiò directè excludens statum Religiosum, v. g. lego 100. Titio, si Religionem non ingrediat, tanquam turpis rejicienda & pro non adjecta habenda est, adeòque legatum valet ut purum & absolutum. Ita Less. *l. 2. c. 1. dubit. 15. n. 123.* Laym. Pont. Zoesl. contra Sanch. *l. 1. d. 34. n. 11.* & Molin. Ratio: quia Matrimonium spirituale non debet esse minus favorable, quàm carnale: sed legatum vel hæreditas nunquam nuptis relicta sub conditione, si non nubant, & sic directè excludente Matrimonium carnale, valet ut pura, conditione tanquam turpi rejecta, ut supra diximus ex *l. 22. C. de testat. & demonstr.* ergo. Dein impium est aliquid à Monasterio avertere per consilium: ergo & per legatum sub dicta conditione relictum; cum sit modus efficacior avertendi. Oppones: si testator reliquat Berthæ aliquid sub conditione nubendi certæ & determinatæ personæ, illud non acquirit, si ingrediat Religionem, eò quòd censetur testatoris voluntas repugnare, uti diximus: sed etiam videtur repugnare, si expresse excludit statum Religiosum. *R. 5. parvi.* In priori casu solum indirectè excludit statum Religiosum, in posteriori directè: sed directè excludens agit contra legis vel Legatatoris voluntatem specialiter favere volentis Religionis, adeòque conditio talis tanquam legi difformis habetur pro turpi, non illa prior.

Dico 6. Si Matrimonium contrahatur sub modo, triplex est facienda distinctio, sicut in conditione 1. Si modus sit honestus & possibilis, valet statim Matrimonium, & non suspenditur, usque dum impleatur modus, vel executioni detur onus adjectum Matrimonio jam completo. *c. 4. b. 1.* quia per hoc modus differt à conditione, quòd actum non suspendat, obliget tamen partem, cui onus imponitur, ut modum impleat, v. g. contraxisti cum Berthæ sic: duco te, ut officium mihi impetres. In hoc casu statim valet Matrimonium, sed Berthæ obligatur ad officium procurandum. Excipe, nisi modus induat naturam conditionis, quòd fit, si contrahens velis primùm valere actum, postquam modus fuerit impletus; nam conditio per tò ut, sicut vicissim modus per tò si, ut habeat rationem conditionis, exprimitur quandoque solet. 2. Si modus sit impossibilis vel

vel ex natura rei, vel de facto, vel etiam de jure, consequenter si turpis sit, v. g. *duco te, ut hircocervum capias*: ut montem aureum in dotem afferas: ut patrem tuum occidas, hereticus fias &c. valet Matrimonium statim ut absolutum, & non vitatur; vitatur tamen modus, h. e. pro non adjecto habetur; sicut de conditione impossibili & turpi diximus, arg. c. fin. h. 1. 3. Si modus sit turpis, & substantiæ Matrimonii contrarius, v. g. *duco te, ut generationem proles positivè impedias*: ut ad adulterandum te prostituas: ut rupto Matrimonio discedas &c. tunc probabilius vitatur Matrimonium ipsum, & redditur nullum, sicut per conditionem turpem substantiæ Matrimonii contrariam, arg. c. fin. cit. & l. 14. §. 1. ff. de usu & habit. Ratio est, quia sub tali modo contrahentes per unum indivisibilem contractum se simul ad Matrimonium, & ad Matrimonii eversum, obligare intendunt; quod implicat, ut ferio fiat. Ita quoque sentiunt Sanch. l. 5. d. 10. n. 5. Laym. Coninck, Filiuc. Barb. Zœf, Pirhing, Engel, König, P. Kugler de Matrim. n. 156, contra Hurt. Perez, Sor. Palao, P. Wiestner, P. Schmalzgrueber h. n. 144. Oppones cum his 1. Matrimonium sub modo turpi substantiæ Matrimonii contrario pro priori jam est constitutum, & illi jam in suo esse constituto supervenit primum pro posteriori dictus modus: ergo non potest vitare Matrimonium jam prius in suo esse constitutum. 2. c. fin. cit. tantum loquitur de conditionibus: ergo extendi non debet ad hujusmodi modos. 3. ad 1. N. Ant. nam uno eodemque actu realiter tenditur simul in Matrimonium, & in modum Matrimonii eversum; licet ratione nostra concipiatur modus esse posterior, & una obligatio fingatur prior ad alteram: vel, licet executio modi esset posterior Matrimonio, tamen obligatio ad ponendum modum, Matrimonii eversum, ponitur simul uno & eodem actu realiter. Ad 2. Eadem reperitur ratio in modo Matrimonii everfivo, quæ in conditione Matrimonii everfiva: ergo idem de tali modo, quod de conditione substantiæ Matrimonii contraria, in d. c. fin. statui censendum est; ubi enim est eadem ratio, debet esse eadem Juris dispositio; præsertim cum ex natura sua repugnet, ut quis eodem actu velit rem, & aliquid eversum rei.

16 Dico 7. Si Matrimonium contrahatur sub causa, non suspenditur, nec vitatur, sed regulariter statim valet, sicut ultimæ voluntates, sive dein causa sit vera sive falsa, honesta vel turpis, possibilis vel impossibilis. Ratio est partim, quia Matrimonium non est minus favorabile, quam ultimæ voluntates: sed ultimæ voluntates per adjectionem causæ nec suspenduntur nec vitantur. §. 31. Inst. de Legat. partim quia causa non spectat ad substantiam contractus Matrimonialis, sed solum ad qualitatem accidentalem. Nec obstat, quod alii contractus causa non subsistente resolvantur juxta c. 60. de Lib. IV. R. P. Vini Pichler.

appellat, ubi dicitur quod cessante causa cesset effectus; quia in favorem Matrimonii, sicut ultimarum voluntatum, aliud est de Jure statutum. Dixi regulariter; nam excipitur 1. Nisi causa sit finalis, eaque falsa. 2. Nisi causa consistat in errore circa substantiam personæ, vel conditionem ejus servilem. 3. Nisi causa adjiciatur per modum conditionis, ut si dicas, *ducam, vel ducio te, quia 1000. afferes in dotem*. Ratio harum exceptionum est, quia tunc censetur causæ existentie alligari consensus. Neque dicas, contrahentem nunquam consensurum, si sciret, causam non subsistere: ergo ei semper alligat consensus. Nam N. Conf. non enim attenditur, quid faceret facta hypothese, si sciret, sed quid actu intendat facere: sed actu intendit Matrimonium, licet habitualiter ita sit constitutus, ut non intenderet, si sciret, causam non subsistere.

Dico 8. Si Matrimonium contrahatur 17 sub vel cum demonstratione, sive vera sive falsa, honesta vel turpi, possibili vel impossibili, pariter nec suspenditur Matrimonium, nec vitatur. Hujus assertionis propter paritatem sunt eadem probationes, quæ prioris, cum l. 17. l. 33. ff. de condit. & demonstr. Eadem exceptiones. Eadem fere objectiones & responsiones, quas adduximus pro præcedente.

TITULUS VI.

Qui Clerici vel voventes Matrimonium contrahere possunt.

SUMMARIUM.

1. 2. Ordo Sacer, & Professio Religiosa, involuntæ Votum Solenne castitatis, per quod inducitur impedimentum dirimens Matrimonium: per alia vota, Castitatis, Religionis &c. simplicia solum impediens.
3. Obligatio ad vitam calibrem apud Clericos Sacro aliquo Ordine initiatis est Juris Ecclesiastici.
4. Votum annectentis susceptioni Ordinum Sacrorum, ex quo illa immediate oritur regulariter.
5. 6. Ordo sacer (etiam in Ecclesia Græca) dirimit Matrimonium contrahendum, sed tantum ex Jure Ecclesiastico.
7. 8. 9. An etiam collatus infanti, puero, metum passio, vel positivè invito.
10. Vel ignorant, ex præcepto Ecclesiæ votum continentie perpetua, vel impedimentum dirimenti, annexum esse Ordini Sacro.
11. 12. 13. Votum solenne Professionis Religiosæ dirimit Matrimonium contrahendum, imò & contractum præcisè Ratum, sed Jure Ecclesiastico tantum.
14. Vota autem simplicia Societatis JESU dirimant quidem contrahendum, non verò contractum Ratum.
15. Votum simplex Castitatis, Religionis, Ordinis Sacri, non nubendi, an & quomodo impediatur.

M